RAMMEPLAN FOR KULTURSKOLEN

Kulturskole for alle

KULTURSKOLERÅDET

RAMMEPLAN FOR KULTURSKOLEN

Kulturskole for alle

KULTURSKOLERÅDET

INNLEDNING 7

1 KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG 9
1.1 Kulturskolens forankring i lover og konvensjoner 9
1.1.1 Opplæringsloven 9
1.1.2 FN-konvensjoner om menneskerettigheter og UNESCO-konvensjoner 9
1.1.3 Rettigheter for urfolk og nasjonale minoriteter 11
1.1.4 FNs bærekraftsmål 11
1.2 Kulturskolens formål 12

2 KULTURSKOLENS FORSTÅELSE AV OPPDRAGET 14
2.1 Kulturskolens verdigrunnlag 14
2.2 Kulturskolens mål 15

3 KULTURSKOLENS PRAKSIS 17
3.1 Kulturskole for alle 17
3.1.1 Bærekraft 17
3.1.2 Medvirkning 18
3.1.3 Kulturskolen som inkluderende kraft 18
3.1.4 Kulturskolen i forebyggende og helsefremmende arbeid 18
3.2 Organisering av kulturskolens tilbud 19
3.2.1 Kjerneprogrammet 19
3.2.2 Fordypningsprogrammet 20
3.2.3 Breddetilbud 20
3.3 Kulturskolens fag 21
3.4 Kulturskolen i en digital tidsalder 21
3.5 Læringsstøttende arbeid i kulturskolen 22
3.6 Kulturskolelæreren og det profesjonelle læringsfellesskapet 23
3.7 Kulturskolen som samarbeidende aktør 24
3.7.1 Kulturskolen og grunnopplæringen 24
3.7.2 Kulturskolen, kulturlivet og frivilligheten 25

4 KVALITET, ROLLER OG ANSVAR I KULTURSKOLEN 27
4.1 Kvalitet i kulturskolen 27
4.1.1 Strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet 27
4.1.2 Ansattes kompetanse 29
4.2 Kommunens ansvar 29
4.3 Kulturskolens ansvar 30
4.4 Universiteter og høgskolers ansvar 31
4.5 Utvikling, forskning og innovasjon i kulturskolen 31

INNLEDNING

Å være en kulturskole for alle

Kulturskolen tilbyr aktiviteter og opplæring av høy kvalitet innenfor kunst- og kulturfag og har et mangesidig kunst- og kulturoppdrag.

Gjennom opplæring, deltakelse, formidling og opplevelse med kunst og kultur utvikler mennesker sin fantasi og sanselighet. Når vi deltar i kulturelle fellesskap, bygger vi trygghet og forståelse av hva det vil si å være menneske – alene og sammen med andre. Dette er grunnleggende for livsmestring og danning.

Kulturskolens visjon er kulturskole for alle.

Kulturskolen gir kunst- og kulturfaglig opplæring som ivaretar barn og unges behov for, og rett til, å delta i kunst- og kulturlivet. Kulturskolen er tydelig til stede i det lokale kunst- og kulturlivet. Den tilbyr barn og unge meningsfulle aktiviteter og støtte og retning på veien mot det profesjonelle kunst- og kulturfeltet. En kulturskole for alle innebærer at alle opplever kulturskolens tilbud som relevante og inkluderende, uavhengig av hvilken bakgrunn og hvilke forutsetninger de har.

Kulturskolen har et spesielt ansvar for barn og unge, men har mer å tilby: til voksne og eldre, og til hele lokalsamfunnet. I lokalsamfunnet skal alle få møte kunsten og kulturen – i tett sammenheng med skole og kulturlivet. Som aktiv forvalter av kunst- og kulturarv har kulturskolen et tilbud som berører alle som bor i kommunen, gjennom hele livet.

Kulturskolen kjennetegnes av høy kompetanse på kunst og kultur. For å være en kulturskole for alle, er kulturskolen synlig i lokalsamfunnet og når ut til innbyggerne på mange ulike vis. Den gir kunst- og kulturopplæring til barn og unge, den gir og formidler opplevelser av kunst og kultur, og den styrker den kunstneriske dimensjonen i innbyggernes liv.

Kulturskolen utfører sitt oppdrag i tett samarbeid med kommunens øvrige ressurser. Kulturskolen bidrar til å styrke den kulturelle kompetansen og utfoldelsen i lokalsamfunnet gjennom forpliktende samarbeid med skole-, kultur-, helse- og velferdssektoren. Dette samarbeidet retter seg mot alle innbyggere i kommunen, og kulturskolen utgjør en bro mellom skole og fritid.

Kulturskolen kjennetegnes av et bredt kulturelt mangfold og ivaretar både kulturarv, urfolksperspektiv og samtidskultur. Bevissthet om lokale tradisjoner – kombinert med nye stemmer og uttrykk – bygger sterkere lokalsamfunn og fornyer kunst- og kulturlivet på samme tid. Kulturskolen ivaretar et mangfold av kunst- og kulturuttrykk. Den har som oppgave å utvikle kunstfaglig kompetanse og uttrykksevne, så vel som kreativitet, kritisk sans og kulturell og sosial kompetanse.

For å være en kulturskole for alle, er kulturskolen åpen mot samfunnet og mot nye målgrupper, og den innbyr til reell medvirkning og samhandling. Særlig barn og unge lyttes til og involveres i kulturskolens arbeid på alle nivå – slik er kulturskolen en kulturskole for alle.

Kapittel 1 beskriver kulturskolens samfunnsoppdrag slik det er gitt gjennom lovverket og uttrykt i konvensjoner og stortingsmeldinger. **Kapittel 2** beskriver kulturskolens forståelse av oppdraget med bakgrunn i kapittel 1, og omhandler kulturskolens verdigrunnlag og målsettinger. **Kapittel 3** beskriver kulturskolens praksis og organisering, mens **kapittel 4** beskriver kvalitetsarbeid, roller og ansvar i kulturskolen, knyttet til kulturskolens praksis slik den beskrives i kapittel 3.

1 KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG

1.1 Kulturskolens forankring i lover og konvensjoner

Kulturskolen er forankret i opplæringsloven og bidrar til å oppfylle Norges forpliktelser til FN-konvensjoner om menneskerettigheter og UNESCO-konvensjoner. Kulturskolens samfunnsoppdrag og formål forstås også gjennom aktuelle stortingsmeldinger og andre til enhver tid gjeldende plan- og styringsdokument.

1.1.1 Opplæringsloven

Kulturskolens samfunnsoppdrag og formål er forankret i opplæringslovens kapittel 26[1], som slår fast at alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud:

> *§ 26-1 Kulturskole: Kommunen skal ha eit tilbod om kulturskole til barn og unge, organisert i tilknyting til skolen og kulturlivet.*
> *§ 26-2 Formålet med kulturskolen: Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.*

1.1.2 FN-konvensjoner om menneskerettigheter og UNESCO-konvensjoner

Kulturskolens formål og målsettinger bidrar til å ivareta forpliktelser Norge har gjennom internasjonale konvensjoner.

1 Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) – (Lovdata, 2024)

FNs barnekonvensjon artikkel 30 og 31[2]
Barnekonvensjonens artikkel 31 slår fast at barn har «rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet». Det heter videre at «partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.»

Artikkel 30 i barnekonvensjonen slår fast at barn og unge fra etniske, religiøse eller språklige minoriteter, eller barn og unge som tilhører en urbefolkning, skal få «leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, [og] bruke sitt eget språk».

Dette understrekes også i FNs konvensjon om politiske og sivile rettigheter, artikkel 27.

FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)[3]
FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 30.2, understreker at det skal treffes «hensiktsmessige tiltak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne mulighet til å utvikle og utnytte sitt kreative, kunstneriske og intellektuelle potensial, ikke bare av hensyn til seg selv, men også til berikelse for samfunnet».

UNESCO-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven[4]
Respekt for og anerkjennelse av utøveren og tradisjonsbæreren er et sentralt prinsipp i konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven. Konvensjonen definerer immateriell kulturarv som muntlige tradisjoner og uttrykk – herunder språk som et uttrykksmiddel for immateriell kulturarv, utøvende kunst, sosiale skikker, ritualer og høytidsfester, kunnskap og praksis som gjelder naturen og universet, og tradisjonelt håndverk.

UNESCO-konvensjonen om vern og fremme av et mangfold av kulturuttrykk[5]
Konvensjonen forplikter staten til å legge til rette for et mangfold av kulturuttrykk der demokrati, toleranse, sosial rettferdighet og gjensidig respekt er sentralt.

2 Barnekonvensjonen artikkel 30 og 31 (FN, 1990)
3 FN-konvensjonen om rettar til menneske med nedsett funksjonsevne (CRPD) (FN, 2008)
4 UNESCO-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven (2003)
5 UNESCO-konvensjonen om vern og fremme av et mangfold av kulturuttrykk (2005)

1.1.3 Rettigheter for urfolk og nasjonale minoriteter

Norge har sluttet seg til ILO-konvensjon 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.[6] For Norges del påligger det et spesielt ansvar om å legge til rette for at det samiske folket, som urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, jf. Grunnlovens § 108.[7]

Kulturskolen bidrar i kommunens arbeid med å legge til rette for et samisk språk- og kulturtilbud. Kulturskolene tar et særlig ansvar for å utvikle aktivitets- og opplæringstilbudet innenfor det samiske området og spesielt for innbyggerne i samiske språkforvaltningskommuner, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven).[8]

Nasjonale minoriteter har et særlig vern gjennom Norges ratifisering av den europeiske pakten om regions- og minoritetsspråk[9] og Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter[10]. Nasjonale minoriteter har en århundrelang tilknytning til landet og har bidratt til å forme vår felles kulturarv.

En forutsetning for at samer og nasjonale minoriteter skal ha en levende kultur, er at kunst- og kulturuttrykk blir videreført til kommende generasjoner. Kommunene bruker kulturskolen aktivt i dette arbeidet.

1.1.4 FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å bidra til et bedre liv for alle mennesker. I Norge er bærekraftsmålene forankret i plan- og bygningsloven. For å nå bærekraftsmålene kreves det innsats på alle nivå og på tvers av aktører, både nasjonalt og lokalt. Kulturskolen deltar i arbeidet med å nå bærekraftsmålene.

6 ILO-konvensjon 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (1990)
7 Kongeriket Norges grunnlov
8 Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)
9 Den europeiske pakten om regions- og minoritetsspråk
10 Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter

1.2 Kulturskolens formål

Kulturskolens formål er hjemlet i opplæringslovens § 26-2:

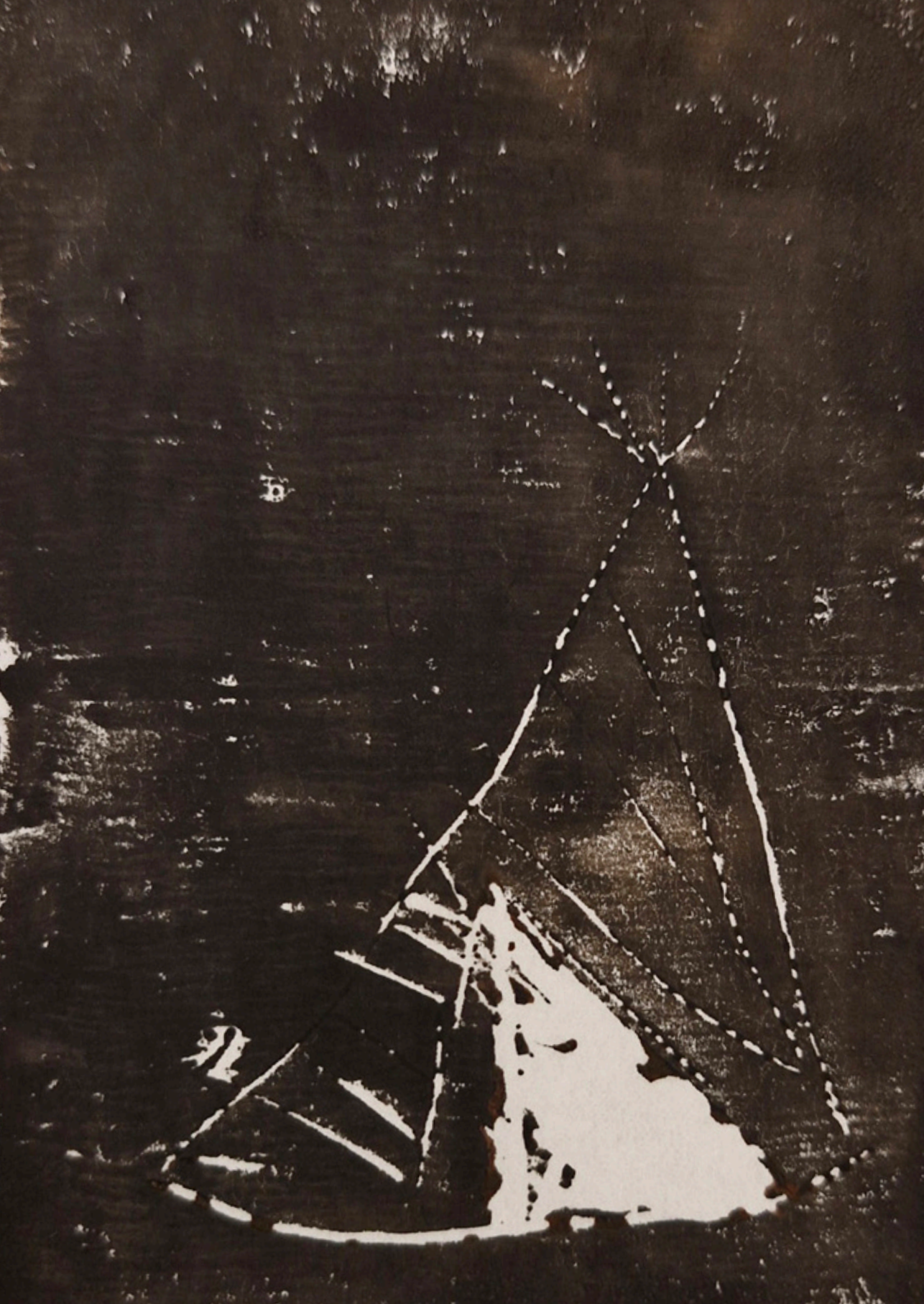
> *§ 26-2 Formålet med kulturskolen: Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.*

Med bakgrunn i formålet arbeider kulturskolen gjennomgående med at elever og andre som deltar i kulturskolens aktiviteter, skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Kulturskolens aktiviteter foregår i trygge og gode skolemiljø.

Kulturskolen bidrar til danning, til å fremme respekt for egen og andres kulturelle tilhørighet, til bevisstgjøring av egen identitet og til å utvikle evne til kritisk refleksjon.

Kulturskolen gir tilbud om kunst- og kulturfaglig opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet, slik at alle som ønsker det, kan utvikle kunstfaglig kompetanse ut fra sine forutsetninger, ønsker og ambisjoner.

Kunstnerisk utfoldelse stimulerer skaperglede, engasjement og utforskertrang gjennom å åpne dører for nye ideer, løsninger og perspektiv. Deltakelse i kulturelle aktiviteter bidrar til god psykisk helse, mestringsfølelse og tilhørighet.

2 KULTURSKOLENS FORSTÅELSE AV OPPDRAGET

2.1 Kulturskolens verdigrunnlag

Kulturskolens verdier er forankret i menneskerettighetene og ser hvert menneske som en ressurs. Kulturskolen har et humanistisk menneskesyn og ivaretar samfunnsverdier som menneskeverd, ytringsfrihet, demokrati og retten til å delta i et fellesskap. Kulturskolens verdigrunnlag formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av kulturskolens arbeid.

Fellesskapet i Norge rommer et voksende mangfold av kulturelle uttrykk og sammensatte kulturelle identiteter. Ved å anerkjenne, synliggjøre og ta i bruk ressursene i dette mangfoldet bidrar kulturskolen til å videreføre og fornye kulturarv. Kjennskap til egen kultur og trygghet i egen identitet skaper respekt og nysgjerrighet overfor andre.

Kunst- og kulturaktiviteter skaper arenaer for tilhørighet og sosialt fellesskap, og kan inspirere til deltakelse i det uenighetsfellesskapet som er en forutsetning for et fungerende demokrati.

Gjennom medvirkning, meningsskaping, inkludering og ivaretakelse av mangfold, er kulturskolen en kulturskole for alle.

2.2 Kulturskolens mål

Kulturskolens mål henger sammen med kulturskolens visjon, samfunnsoppdrag og formål.

Kulturskolen har som mål at

- alle barn og unge har tilgang til relevant og tilpasset kunst- og kulturfaglig opplæring av høy kvalitet i et trygt og godt skolemiljø
- alle barn og unge som er kvalifiserte for det, får tilgang til kunstfaglig fordypning, som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning innen kunst- og kulturfag
- alle kulturskolens elever og andre som møter kulturskolens tilbud, får mulighet til å utfolde seg kunstnerisk
- alle kulturskolens elever og andre som møter kulturskolens tilbud, får mulighet til å styrke sin sosiale og kulturelle kompetanse og finne sin egen stemme i samfunnets fellesskap
- alle kulturskolens elever og andre som møter kulturskolens tilbud, styrkes i sin evne til kritisk refleksjon og selvstendige valg
- alle innbyggerne i kommunen opplever kulturskolens tilbud som godt synlige, relevante og inkluderende

Derfor er kulturskolen

- en profesjonell kunst- og kulturfaglig virksomhet med høy pedagogisk og kunstfaglig kompetanse
- en aktiv tilrettelegger for medskapende prosesser og medvirkning på både institusjonsnivå og elevnivå
- åpen og inviterende overfor nye målgrupper, med strukturer som imøte-kommer alle
- en ressurs for et inkluderende lokalsamfunn gjennom kunst- og kultur-opplæring og-aktivitet
- driftet i nær tilknytning til, og i helhetlig sammenheng med, andre tjenester i kommunen
- endringsvillig og innovativ i takt med endringer i samfunnet

3 KULTURSKOLENS PRAKSIS

3.1 Kulturskole for alle

For å være en kulturskole for alle speiler kulturskolen mangfoldet av kulturelle uttrykk og kulturelle identiteter i samfunnet, og den legger til rette for et inkluderende kulturskoletilbud.

Barn og unge er primærmålgruppen for kulturskolen, men alle innbyggere har mulighet til å ta del i – og oppleve – kulturskolens tilbud.

3.1.1 Bærekraft

Kulturskolen skaper muligheter – der mennesker møtes og oppdager nye perspektiv, der mestring og skaperglede vokser frem, og der tradisjoner og kulturarv møter innovasjon og nye impulser.

Dimensjonene av bærekraft i kulturskolen forstås kanskje aller best gjennom det samiske begrepet birgejupmi/bierggim/bïerkenidh:

> *«Birgejupmi knytter sammen personer og lokalsamfunn, landskap, miljø og økosystemer. Det er en helhetlig tenking for bevaring og utvikling av våre felles ressurser og verdier, som vi alle har individuelt og kollektivt ansvar for.»*
> *(Sametingsadministrasjonens overordnede strategi, 2022)*

Kultur er bærekraft, fordi kultur gir oss kraft til å bære våre egne liv og det samfunnet vi er en del av. Med sitt verdigrunnlag og sin praksis knytter kulturskolen personer og lokalsamfunn sammen. Slik bidrar kulturskolen til bærekraft både for den enkelte og for samfunnet.

3.1.2 Medvirkning

Medvirkning preger hele kulturskolens praksis og bidrar til at den er relevant og inkluderende. Elevene i kulturskolen opplever at de blir lyttet til, og at de kan påvirke det som vedkommer dem. Elever, foresatte og aktuelle samarbeidspartnere inviteres til å medvirke i planlegging, gjennomføring og vurdering av kulturskolens virksomhet. Også barn, unge og foresatte som ikke deltar i kulturskolens tilbud, lyttes til, og meningene deres om hva kulturskolen skal være, blir hørt.

Medvirkning organiseres gjennom elevråd, utvalg for foresatte, i det kommunale demokratiet og gjennom representasjon i andre aktuelle utvalg som berører kulturskolens virksomhet.

3.1.3 Kulturskolen som inkluderende kraft

For å være en kulturskole for alle er kulturskolen en bidragsyter innenfor arbeidet med inkludering og innenforskap. Kulturskolen bidrar med arenaer for tilhørighet, fellesskap og deltakelse, med strukturer og innhold som ikke ekskluderer, men inviterer til deltakelse.

Ved å være bevisst på kulturskolens potensial som inkluderende kraft i lokalsamfunnet, kommer kulturskolen nærmere visjonen *kulturskole for alle*.

3.1.4 Kulturskolen i forebyggende og helsefremmende arbeid

God helse kan handle om opplevelse av livskvalitet og mestring av eget liv. Deltakelse i kulturelle aktiviteter, for eksempel gjennom kulturskolen, gir mestringsfølelse og tilhørighet og bidrar til god psykisk helse.[11]

I kommunens forebyggende og helsefremmende arbeid deltar kulturskolen og bidrar til god folkehelse og til å redusere sosiale helseforskjeller. Kulturskolen er en del av kommunens forebyggende og helsefremmende arbeid og bidrar til å finne løsninger på tvers av tjenesteområder.

11 Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar

Kulturskoler kan tilby musikkterapi og andre kunstterapiformer som en del av kommunens helsetilbud til sine innbyggere. Musikkterapi og andre kunstterapiformer er ressursorienterte og støtter opp under aktuelle mål for helsefremmende arbeid, behandling, rehabilitering og omsorg.

Medvirkning, samhandling og samskaping utvikler bredden i kulturskolens tilbud og gjør at kulturskolen bidrar til at andre tjenesteområder i kommunen også når sine mål.

3.2 Organisering av kulturskolens tilbud

En kulturskole for alle innebærer at alle, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger, føler seg velkomne. For at visjonen kulturskole for alle skal få et reelt innhold, organiseres kulturskolens praksis innenfor tre områder, med ulike profiler og målsettinger:

- kjerneprogram
- fordypningsprogram
- breddetilbud

3.2.1 Kjerneprogrammet

Kjerneprogrammet er for elever som er registrert for undervisning i ett eller flere fag ved kulturskolen, i form av langsiktig undervisning over hele skoleår eller kortere, tidsavgrensede kurs.

Kjerneprogrammet har ingen inntakskrav, og det er åpent for alle barn og unge som ønsker det. Også andre aldersgrupper kan tas inn som elever i kjerneprogrammet, men barn og unge har prioritet.

Undervisningen i kjerneprogrammet er tilpasset den enkelte elev og foregår gjennom varierte undervisningsformer individuelt, i grupper, i ensembler og på tvers av fag.

Undervisningen i kjerneprogrammet har definerte mål om faglig progresjon og opplæring på alle nivå. Målsettingen for opplæringen i kjerneprogrammet er å tilby kulturskolens elever kunst- og kulturfaglig opplæring av høy kvalitet.

3.2.2 Fordypningsprogrammet

Fordypningsprogrammet bygger på kjerneprogrammet og er for elever som er særlig motivert for større undervisningsmengde og mer systematisk egeninnsats.

Fordypningsprogrammet er tilpasset den enkelte elev og foregår gjennom varierte undervisningsformer individuelt, i grupper, i ensembler og på tvers av fag.

Den enkelte kulturskole vurderer inntak til fordypningsprogrammet etter innretningen av tilbudene og målet med undervisningen.

For å sikre tilgang til fordypningstilbud er det behov for systematisert samarbeid, der noen kulturskoler i hvert fylke eller hver region tar et særskilt ansvar for dette. Kommuner, fylkeskommuner, aktuelle institusjoner på regionalt og nasjonalt nivå og andre relevante aktører samarbeider for å legge til rette for at elever som er motiverte og kvalifiserte for det, kan delta i et fordypningstilbud – uavhengig av hvor de bor, eller hvem de er.

Målsettingen for opplæringen i fordypningsprogrammet er faglig fordypning. Den faglige fordypningen kan være innrettet mot høyere kunstfagutdanning eller gi annen fordypning på elevens og fagets premisser.

3.2.3 Breddetilbud

Breddetilbudene er kulturskolens utadrettede tilbud, basert på samarbeid som favner bredt. Kulturskolens breddetilbud utvikles gjennom samhandling og samskaping med øvrige tjenester og tilbud i kommunen, og kan bidra til at kommunen løser sine oppgaver innenfor områder som oppvekst, helse og omsorg.

Breddetilbudene utvikles i samhandling og samskaping med kommunens øvrige tjenestetilbud. Organisering og utforming av breddetilbudene tar utgangspunkt i kommunale planer og lokalsamfunnets behov og muligheter.

Undervisning i samarbeid med grunnopplæringen, SFO og barnehage, og undervisning og andre tjenester som er rettet mot målgrupper utenfor kulturskolen, er en del av breddetilbudene.

Målsettingen med breddetilbudene er å utnytte kulturskolens pedagogiske og kunst- og kulturfaglige kompetanse i kommunens arbeid med å utvikle helhetlige tilbud til innbyggerne.

3.3 Kulturskolens fag

Kulturskolens fag har tradisjonelt vært dans, musikk, sirkus, skapende skriving, teater og visuell kunst.[12]

For å kunne gi attraktive tilbud og nå nye målgrupper – og slik være en kulturskole for alle – legger kulturskolen vekt på mangfold i undervisningstilbudene sine. Kulturskolen setter derfor kunst- og kulturfagene inn i stadig nye sammenhenger og i nye kombinasjoner, og som del av tverrfaglige tjenestetilbud i kommunen.

Gjennom samiske kulturfag tar kulturskolen et særlig ansvar for aktiviteter og opplæring som bygger på samisk språk, kultur og tradisjonskunnskap. Disse tilbudene rettes mot den samiske befolkningen spesielt, og også mot befolkningen generelt.

Den teknologiske og digitale utviklingen gir nye muligheter og setter nye krav. Dette preger også kulturskolens faglighet, som bygger fagkompetanse og tilbyr undervisning og aktiviteter som svarer til samfunnets behov og nye muligheter.

Kulturskolens fag favner både tradisjonelle sjangre og uttrykk, og nye og sammensatte fag. Kulturskolens fag henter sin inspirasjon fra et mangfold av kulturer og kunstuttrykk og drar veksler på et rikt og sammensatt kulturfellesskap.

3.4 Kulturskolen i en digital tidsalder

Kontinuerlig teknologiutvikling skaper nye forutsetninger for samfunnet og kulturskolens tjenesteyting. Nye teknologidrevne kunst- og kulturuttrykk vokser frem, og betingelsene for læring og undervisning endrer seg. Digital teknologi blir en stadig viktigere ressurs for virksomheter og institusjoner. Kunstig intelligens og annen teknologi som kan være relevant for kulturskolen, utvikler seg kontinuerlig og raskt.

Kulturskolen er utforskende i møte med ny teknologi og nye, fremvoksende kulturuttrykk. Samtidig har kulturskolen en kritisk tilnærming til bruk av ny teknologi, og den er bevisst på opphavsrett, personvern og kildekritikk.

12 Rammeplan for kulturskolen – Mangfold og fordypning / Norsk kulturskoleråd (kulturskoleradet.no, 2016)

Den digitale tidsalderen gjør at sammenhengen mellom fag og originalitet endrer seg. Å beherske faget er ikke nødvendigvis en forutsetning for elevens egen originalitet – originaliteten kan være en vei inn i faget.

Når elevene møter kulturskolen, er det gjerne med kunnskaper og digitale ferdigheter som tidligere ikke har vært del av opplæringen. I en digital tidsalder er mange elever selvlærte på flere områder. Spillkultur og andre teknologi- eller mediedrevne kunst- og kulturformer er eksempler på dette. Kulturskolen benytter denne nye kunnskapen gjennom å ta i bruk nye pedagogiske tilnærmingsmåter og dialogbaserte undervisningsformer. Dette stiller nye krav til lærerrollen og læreres kompetanse.

Teknologiutviklingen utløser en rekke verdispørsmål for kulturskolen. Kulturskolen er bevisst på å balansere og navigere i slike verdispørsmål og på hvordan ny og annerledes verdiskaping kombineres med kulturskolens rolle.

Kunst- og kulturfagene bidrar til eksistensielle, estetiske og sanselige opplevelser og til å skape resonans mellom enkeltindividet og verden. Slik er kulturskolen også en viktig motvekt i den digitale tidsalderen. Den utvikler taktile ferdigheter, gir kunstneriske opplevelser og bygger relasjoner mellom mennesker.

3.5 Læringsstøttende arbeid i kulturskolen

I kulturskolen skal kulturskoleelevene utvikle sine evner til å reflektere kritisk, ta selvstendige valg og finne og formidle egne kunst- og kulturuttrykk. Systematiske og konstruktive tilbakemeldinger gir støtte underveis i elevens læringsprosesser og styrker læringen, utviklingen og trivselen.

Det arbeides systematisk for å utvikle en felles, læringsstøttende vurderingskultur i kulturskolen. Denne vurderingskulturen styrker kulturskolelærernes læringsstøttende arbeid i ulike fag og program.

Elevenes forutsetninger for å lære kan styrkes dersom

- de forstår hva de skal lære, og hva som er forventet av dem. Læringsstøttende arbeid i kulturskolen inkluderer å samarbeide med eleven om å sette tydelige mål som eleven forstår
- de får råd om hvordan de kan utvikle seg videre. Lærerens tilbakemelding blir altså først og fremst fremovermeldinger, med refleksjoner rundt og råd om hva som skal til for at eleven skal forbedre sin kompetanse

- de er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og egen utvikling. Kulturskoleelevens egen medvirkning i det å vurdere egen læring må derfor stå sentralt i det læringsstøttende arbeidet

Det er godt dokumentert at samarbeid med hjemmet styrker elevenes læring. Kulturskolen samarbeider tett med foresatte for å bidra til den enkelte elevs læring og for å sikre god kvalitet på læringsmiljøet generelt.

3.6 Kulturskolelæreren og det profesjonelle læringsfellesskapet

Kulturskolelærerens møte med elever og andre som møter kulturskolens tilbud, og de ulike brukernes møter med de kunstneriske aktivitetene, er kjernen i hele kulturskolens virksomhet. Kulturskolelæreren har et bevisst forhold til sine roller:
- pedagog, kunstutøver og faglig forbilde
- leder av små og store grupper, organisator, prosjektleder, koordinator
- inspirator og kulturbærer
- samarbeidspartner og kollega

Kulturskolen legger stadig mer vekt på å være en samhandlende aktør. Derfor må kulturskolekollegiet ha kunnskap om kommunens øvrige tilbud og en helhetlig forståelse av kulturskolens rolle i kommunens tjenestetilbud.

God utvikling av praksis krever rom for felles refleksjoner over verdivalg og utviklingsbehov. Kulturskolen er et profesjonelt læringsfellesskap som er opptatt av hvordan den enkelte lærers praksis bidrar til elevenes læring og til å utvikle kulturskolens tilbud. Alle ansatte i kulturskolen tar del i kulturskolens profesjonelle læringsfellesskap for kontinuerlig å vurdere og videreutvikle egen praksis og kulturskolens praksis.

Gjennom å delta i kulturskolens profesjonelle læringsfellesskap vil kulturskolelæreren
- videreutvikle pedagogisk og kunst- og kulturfaglig kompetanse
- beskrive og begrunne egen praksis med et felles fagspråk
- bevisstgjøre sitt forhold til sine mange roller som profesjonsutøver
- se sitt eget fagområde i en større sammenheng i lokalsamfunnet og i en samfunnskontekst
- ha som mål å utvikle kvaliteten på kulturskolens tilbud gjennom å utvikle egen praksis og andres praksis
- være opptatt av hvordan kulturskolens praksis bidrar til elevenes læring og til å utvikle kulturskolens tilbud

3.7 Kulturskolen som samarbeidende aktør

Kulturskolen er organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet.

Kulturskolen samarbeider, samhandler og samskaper med barnehager, skoler, bibliotek og det lokale kulturlivet. På den måten er kulturskolen en ressurs og støtte i et helhetlig opplæringsløp og for det frivillige kulturlivet.

Som en del av kommunens samlede tjenestetilbud samarbeider kulturskolen også nært med kommunale tjenester som eldreomsorg, Nav, helsetjenester, barneverntjeneste, flyktningtjeneste med flere. Gjennom å samarbeide med grunnopplæring, kulturliv, frivillighet og andre tjenester i kommunen og fylkeskommunen spiller kulturskolen en aktiv rolle i hele lokalsamfunnet.

Samhandling og samskaping utvikler kvaliteten i kulturskolens tilbud og gjør at kulturskolen også bidrar til at andre tjenesteområder i kommunen når sine mål. Dette åpner muligheter for å utfordre etablerte strukturer, kulturer og forståelser av hva kulturskole er, og hvem kulturskolen er for.

Kulturskolens ansatte deltar i læringsfellesskap på kulturskolen og med andre tjenester og fagområder, med sikte på å videreutvikle kulturskolen som samarbeidende aktør.

Samarbeidet med andre aktører styrker kulturskolens oppdrag om å yte kunst- og kulturfaglig opplæring av høy kvalitet. Dessuten styrker det kulturskolen som en profesjonell utdanningsinstitusjon for kunst- og kulturfag.

Kommunene skal se helhetlig på kunst- og kulturfeltet. De skal forankre kulturskolens samhandling med andre gjennom å gjøre denne samhandlingen til et tverrgående tema i det kommunale planarbeidet.

3.7.1 Kulturskolen og grunnopplæringen

Kulturskolen er organisert i tilknytning til skolen.

Den overordnede delen av læreplanverket for grunnopplæringen[13] fremhever hvor viktig kunst, kultur og kreativitet er for både samfunnsutvikling og personlig utvikling. Skapende læringsprosesser settes i et større perspektiv, som en forutsetning for danning og identitetsutvikling. Elevene skal derfor få bruke sine skapende krefter gjennom hele grunnopplæringen.

Læreplanverkets overordnede del poengterer verdien av samarbeid for å stimulere til nytenkning og entreprenørskap. Gjennom samarbeid kan kulturskolens kunst- og kulturfaglige kompetanse supplere grunnopplæringen, og grunnopplæringen kan støtte opp om kulturskolens oppdrag.

Helhetlig tenkning fra skoleeier og kulturskoleledelsen, gjennom å legge opp til tett samarbeid mellom grunnopplæringen og kulturskolen, gir tilleggsgevinster til beste for alle barn og unge i kommunen.[14] En slik helhetlig tenkning innebærer å legge til rette for at kulturskolelærere og annet personale i kommunen og i fylkeskommunen kan delta i profesjonelle læringsfellesskap, og at skoleeiere ser ansettelser i grunnopplæringen og kulturskolen i sammenheng.

3.7.2 Kulturskolen, kulturlivet og frivilligheten

Kulturskolen er organisert i tilknytning til kulturlivet. Gjennom tett samhandling med både frivillig kulturliv og profesjonelle aktører på kunst- og kulturfeltet er kulturskolen sentral i den lokale, kulturelle infrastrukturen.

Kulturskolen er dypt involvert i det kunst- og kulturfaglige tilbudet i kommunen. Den har også en sentral rolle i et helhetlig utdanningsløp frem til det profesjonelle kulturlivet.

Gjennom å bygge tilbudet rundt frivillig organiserte kulturaktiviteter er kulturskolen en særlig viktig aktør for kulturfrivilligheten. Videre utvikling av samarbeidet mellom kulturskolen og frivilligheten styrker mulighetene for at flere deltar i kulturlivet.

Kulturskolen, kulturlivet og frivilligheten samarbeider også om relevante planprosesser i kommuner og fylkeskommuner for å sikre sambruk og utvikling av egnede lokaler for kulturtilbudet.

13 Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen / Opplæringens verdigrunnlag / 1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang (Læreplanverket 2020)

14 Strategien Skaperglede, engasjement og utforskertrang (Regjeringen.no, 2019)

4 KVALITET, ROLLER OG ANSVAR I KULTURSKOLEN

4.1 Kvalitet i kulturskolen

Kvalitet i kulturskolen er knyttet til kulturskolens visjon, samfunnsoppdrag og mål. Kvalitet er ikke et entydig begrep, og både kulturskoleeier, kulturskoleledelse, kulturskolelærere og innbyggerne i kommunen deltar i drøftinger av hva som er god kvalitet i kulturskolen.

Arbeidet med kvalitet i kulturskolen foregår kontinuerlig. Kulturskoleeiere, kulturskolens ansatte, elever og andre som er i kontakt med kulturskolens tilbud, vurderer regelmessig kulturskolens undervisningsformer, innhold og organisering og kulturskolens samhandling med andre. Elev- og brukerperspektivet ivaretas ved at skolen involverer blant annet elevråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsråd og eldreråd.[15]

4.1.1 Strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet

I barnehage- og opplæringssammenheng beskrives kvalitet gjerne ut fra underområdene strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet.[16]

Resultatkvaliteten er det kulturskolen ønsker å oppnå slik det er formulert i kapittel 1.2 og 2.2. Resultatkvalitet vil være avhengig av struktur- og prosesskvaliteten.

For kulturskolen handler strukturkvalitet om hvordan kulturskolen er organisert, om hvilke tilbud som gis, om bygninger og annen infrastruktur, om kulturskolens kompetanse, om økonomiske forhold og så videre.

15 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) §5-2
16 Arbeid med kvalitet og kompetanse / Hva er kvalitet? (udir.no, 2024)

Kulturskolens strukturkvalitet kjennetegnes blant annet ved at

- kulturskolens ulike tilbud er godt innrettet for å møte mulighetene og utfordringene i kommunen
- kulturskolens ansatte har relevant kompetanse, og at kulturskolen har planer og systemer for kompetanseutvikling
- det er gode systemer for kvalitetsutvikling og-oppfølging
- kulturskolens ledelsesstruktur er hensiktsmessig innrettet
- lokaler, undervisningsfasiliteter og annen infrastruktur gjør det mulig for alle å delta
- kulturskolen er en integrert del av kommunens planverk
- kulturskolen er organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet
- det er strukturer og avtaler for samarbeid med profesjonelle kunst- og kulturmiljø og aktuelle kompetanse- og utdanningsmiljø
- kulturskolen har hensiktsmessige økonomiske rammer

Prosesskvalitet i kulturskolen handler om kulturskolens praksis, om innholdet i undervisningen og de øvrige tjenestene kulturskolen leverer, om medvirkning og innbyggerdialog, om utøvd ledelse, om den pedagogiske praksisen og om profesjonelle læringsfellesskap med mer.

Kulturskolens prosesskvalitet kjennetegnes blant annet ved at

- alle barn og unge har reell tilgang til kulturskolens tilbud
- alle elever og andre som er i kontakt med kulturskolens tilbud, opplever et trygt og godt læringsmiljø
- kulturskolens elever medvirker til egen læring og i hele kulturskolens praksis
- elever som er motiverte og kvalifiserte for det, har muligheter til å fordype seg i kunst- og kulturfag
- kulturskolens ansatte opplever arbeidsmiljøet som godt
- det er kultur for kontinuerlig utviklingsarbeid ved kulturskolen gjennom å delta aktivt i profesjonelle læringsfellesskap
- kulturskolens tilbud ses i sammenheng med et helhetlig oppvekstløp og kan danne grunnlag for videre yrkesvalg innen kunst- og kulturutøvelse
- kulturskolen forstår og utøver sine oppgaver i sammenheng med kommunens øvrige tjenester
- kommunens innbyggere har mulighet til å medvirke i utviklingen av kulturskolen
- kulturskolen er inviterende og bidrar til inkluderende lokalsamfunn
- kulturskolen drar nytte av teknologiske og digitale muligheter

4.1.2 Ansattes kompetanse

Ansatte i kulturskolen har høy kunstfaglig kompetanse med minimum tre års formell kunstfaglig utdanning. Ved ansettelse i undervisningsstilling bør søkeren ha pedagogisk kompetanse tilsvarende i skoleverket ellers. Kulturskolens rektor har minst tre års erfaring fra kulturskole, lederutdanning og/eller relevant ledererfaring. Rektor bør også ha dokumentert kompetanse på ledelse av kulturskolens utviklingsarbeid.

Dersom særlige forhold tilsier det, kan kulturskolen ansette søkere som ikke oppfyller de anbefalte kompetansekravene. Søkerne bør dokumentere realkompetanse eller særlig relevant kompetanse for arbeidsoppgavene som ligger til stillingen.

4.2 Kommunens ansvar

Som kulturskoleeier har kommunen det overordnede ansvaret for kvaliteten i kulturskolen.

Kulturskolen er en del av kommunens helhetlige tjenestetilbud knyttet til oppvekst, utdanning, kultur og helse, og den inngår i kommunens plandokument.

Kulturskolen skal være for alle, og kommunen sikrer alle barn og unge like muligheter til å delta i kulturskolens tilbud.

Kommunen har ansvar for at kulturskolen har egnede lokaler og infrastruktur som er tilpasset det tilbudet som skal gis. Sambruk av både lokaler og kompetanse kan gi gode tilleggsgevinster, og kommunen har ansvaret for å legge til rette for dette.

Kommunen har det overordnede ansvaret for at kulturskolen har kvalifiserte lærere, og for kvalitets- og kompetanseutvikling i kulturskolen på linje med skoleverket ellers.[17] Dette innebærer også å sikre kulturskolelærerne tilgang til et relevant videre- og etterutdanningstilbud på linje med andre lærere og ansatte i kommunen.

17 Arbeid med kvalitet og kompetanse / Tilskudd til kompetanseutvikling / Eiers ansvar for kompetanseutvikling (udir.no, 2020)

Kommunen som kulturskoleeier legger til rette for samarbeid med universitets- og høgskolesektoren og for at kulturskolen kan ta imot praksisstudenter fra høyere utdanningsinstitusjoner. Det kan også initieres samarbeid med universitets- og høgskolesektoren om forskning- og utviklingsarbeid knyttet til kulturskolens fag og praksiser.

I noen kommuner er et nærmere samarbeid med universitets- og høgskolesektoren som «universitetskulturskole»[18] et mål. Slikt samarbeid med universitets- og høgskolesektoren skjer gjerne sammen med andre kommuner.

4.3 Kulturskolens ansvar

Kulturskolens rektor er ansvarlig for at kulturskolen har høy kvalitet i opplæringen og tjenestene som tilbys. Kulturskolerektor legger til rette for profesjonelle læringsfellesskap og pedagogisk utviklingsarbeid, og for utviklingsarbeid i samhandling med kulturskolens samarbeidspartnere og ulike kompetansemiljø. Kulturskolerektor har ansvar for at kulturskolen har et trygt og godt læringsmiljø, for at den er åpen og inviterende overfor nye målgrupper, og for å legge til rette for medvirkning og innbyggerdialog.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en ressurs om krav og forventninger til rektor i grunnopplæringen.[19] De samme kravene og forventningene gjelder for kulturskolens rektor.

Hele kulturskolens personale bidrar til å oppfylle kulturskolens mål. Kulturskolelærerne har et spesielt ansvar for å sørge for høy kvalitet i kulturskolens ulike tilbud, og for at den enkelte elev og andre som møter kulturskolens tilbud, får størst mulig utbytte.

Kulturskolelærerne har derfor planer med definerte mål for opplæringen og aktivitetene som tilbys. Kulturskolelærerne har ansvaret for at eleven og andre som møter kulturskolens tilbud, medvirker i alle faser av undervisningen eller tilbudet.

Kulturskolens personale holder seg faglig oppdatert og deltar i profesjonelle læringsfellesskap i kulturskolen.

18 Arbeid med Universitetskulturskoleprosjektet (UniKuP) – NTNU (2022–2024)
19 Arbeid med kvalitet og kompetanse / Videreutdanning / rektorutdanning (udir.no, 2020)

4.4 Universiteter og høgskolers ansvar

Universiteter og høgskoler bidrar i kompetanseutviklingen i kulturskolen. Dette gjør de for å sikre at utdanningsløpene de tilbyr, er relevante for kulturskolenes nåværende og fremtidige behov.

Universiteter og høgskoler sikrer relevant og tilgjengelig etter- og videreutdanning i takt med at kulturskolens kompetansebehov endres. For å kunne gjøre dette er det er viktig at universitets- og høgskolesektoren kjenner både kulturskolens og kommunenes praksis og de behovene og mulighetene som finnes. Universitets- og høgskolesektoren deltar derfor i aktive partnerskap og bidrar slik i kulturskolenes utviklingsarbeid.

4.5 Utvikling, forskning og innovasjon i kulturskolen

Kulturskolens praksis utvikles kontinuerlig, i takt med at samfunnet er i kontinuerlig endring. Endringene i samfunnet kan være utfordrende, men kan også gi muligheter. Det kan medføre at kulturskolen får nye oppgaver å løse, og at den må finne nye arbeidsmåter, skape andre fag og fagkombinasjoner, gå inn i nye samarbeidskonstellasjoner og bygge nye strukturer.

Utviklingsarbeidet skjer i lærerkollegiet ved kulturskolen samt i profesjonelle læringsfellesskap med andre som kulturskolen samarbeider med. Endringer i samfunnet gir også nye perspektiv for politikkutviklingen for kulturskolen både lokalt og nasjonalt. Dette krever oppdatert kunnskap og kompetanse. Innovasjon er nødvendig for å finne nye løsninger og svar.

Bærekraftig utvikling av kulturskolen skjer i et samspill mellom
- kulturskolen selv (jf. kap. 4.3), der praksisen utvikles
- politiske beslutningstakere, altså kulturskoleeiere, som har overordnede mål for og gir rammer for hva virksomheten skal levere (jf. kap. 4.2)
- universitets- og høgskolesektoren, som tilbyr og utvikler kompetanse (jf. kap. 4.4)

Kulturskolen utvikler praksisen sin i nær dialog og nært samarbeid med skoleeiere og andre relevante politiske beslutningstakere. Slik kan de tjenestene som utvikles i kulturskolen, bli enda bedre innrettet for å nå de overordnede målene. Samtidig vil politiske beslutningstakeres kjennskap til kulturskolens praksis gi bedre grunnlag for å forvalte kulturskolen i helhetlig sammenheng med kommunens øvrige tjenester.

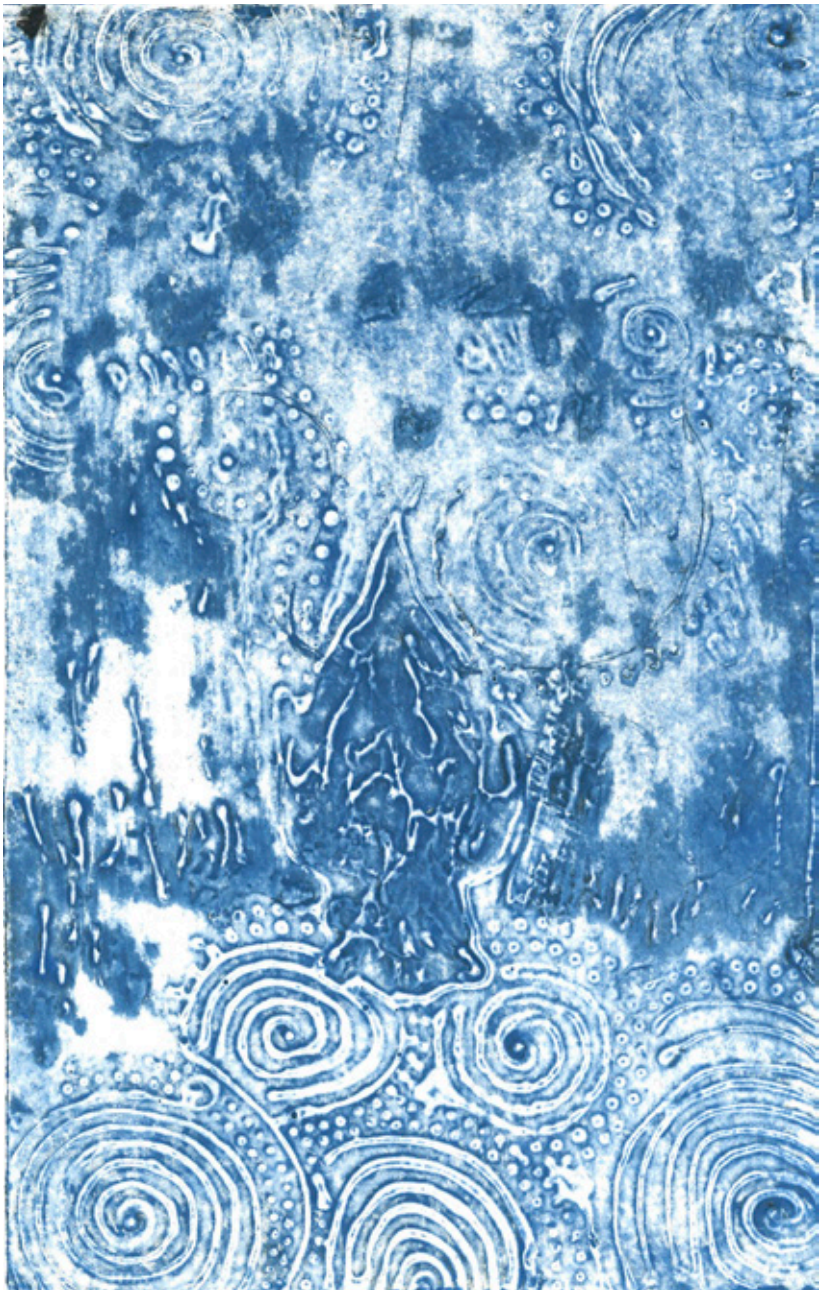
Utvikling av kulturskolens praksis i nært samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljø gir universitets- og høgskolesektoren innblikk i hva slags kompetanse kulturskolen til enhver tid behøver. Gjennom samarbeidet gir universitets- og høgskolesektoren også viktige faglige perspektiv til praksisutviklingen gjennom veiledning og relevant kunnskapstilfang. Høyere kunstfaglige utdanningsinstitusjoner kan i samarbeid med kulturskolen initiere og gjennomføre forskningsprosjekt og pedagogiske eller kunstneriske utviklingsprosjekt.

Et slikt samspill øker kvaliteten og relevansen i kulturskolens leveranse. Samarbeidet gir tilleggsgevinster gjennom økt kunnskap og forståelse om kulturskolen i politiske beslutningsorganer, og det sikrer også relevans i høyere utdanning og forskning.

Rammeplan for kulturskolen, «Kulturskole for alle», ble vedtatt på Kulturskolerådets landsting 2024, 17. oktober 2024. Rammeplan for kulturskolen er en veiledende plan for hvordan kulturskolen kan se ut i den enkelte kommune, med utgangspunkt i nasjonale forventninger til kommuneutvikling generelt og til kulturskoleutvikling spesielt. Rammeplan for kulturskolen trer i kraft i en kommune når kommunen har vedtatt å følge den. På nettstedet kulturskoleradet.no fins en egen rammeplanseksjon. Der finner du støtteressurser knyttet til rammeplanen samt planen på flere språk.

Utgiver	Kulturskolerådet
Illustratører	Simone Sele, Stavanger kulturskole (forside og bakside) Jonas Krovoll Aas, Kulturskolen i Rennebu (s. 4) Sverre Johansen, Tingvoll kulturskole (s. 13) Ravn Valjord, Skaun kulturskole (s. 16) Ella Lovise Mo, Selbu kulturskole (s. 26)
Korrektur og språkvask	Totaltekst
Design og trykk	Fagtrykk

TRYKT I NORGE
NO - 2607

KULTURSKOLERÅDET

kulturskoleradet.no